

vinogradnikom,
sadjarjem in
vrtnarjem v poduk.

Glasilo kmetijske družbe za Trst in okolico.

Ureduje Anton Štrekelj.

List izhaja 15. dan vsakega meseca in stane 1 krono na leto. Udje kmetijske družbe ga dobivajo brezplačno. Naročnina in dopisi naj se pošiljajo na naslov: Slovenska kmetijska družba v Trstu, Via Geppa št. 14.

Škropite!

Ta opominjevalen glas ponavlja se vsako leto po časopisju. Žal, da pade prepogostokrat na gluha ušesa. »Saj ni sila«, pravi naš vinogradnik od dné de dnè. Revež čaka silo, ko pa ta pride je škropljenje žalibog že prepozno. Sovražnik je tu, vničuje mu trsje, a on se bojuje — toda brezuspešno. Zmago je zamudil. Potem pa tarna in tarna ter obljubuje, da ne bo v prihodnje tako namaren. Ko pa pride čas, da bi obljubo izpolnil, pozabi na njo. Drugi vinogradniki mislijo: kaj bomo škropili, saj so imeli lansko leto oni, ki niso škropili ravno take trte kakor mi, ki smo. Oni pa mislijo tako, ker ne vedó, da se prikaže bolezen nekatero leto manj, drugo bolj, kakor je vreme ugodno. Ne skušajte torej predrzno narave, kajti to skušnjo boste lahko jako drago plačali, ampak poslušajte naš svarilen glas: škropite rano!

Zakaj to? Bolezni, proti kateri škropimo, pravimo strupena rosa ali peronospora. Njo pa ne prouzroča nobena rosa, kakor bi ta in oni mislil po skovani besedi »strupena rosa«, marveč jo prouzročajo plesnju podobne glivice, ki rastejo v listju, ra mladju in na grozdju. Tudi na grozdju? Da, in tu napravljajo zadnja leta še celo veliko kvara in sicer že v času, kedar grozdje cvete. Sedaj

vidite zakaj je treba rano škropiti. To pa ni še celi uzrok! Rano je treba škropiti tudi zato, da že prve kali bolezní s škropljenjem zamorimo in da oviramo bolezní do listja. Da se boljše sporazumemo, oglejmo si, kako se bolezen razvija.

Kakor vsaka rastlina, ima tudi strupena rosa svoje seme. Semenu tako majhnih rastlin pravimo trosje. To trosje prezimi na trtnem popju, na kolju in tudi na zemlji. Od tod pride spomladi na mladje, kjer požene, ko pride v kapljico vode (rose), dve kali, kakor dve koreninici. S tema koreninicama se zarije v list ali drugačno trtno mladje, kjer se razvija nadalje, seveda mladju na škodo. Ko se je korenje (mycel) dovolj razrastlo, požene skozi luknjice, ki se nahajajo na spodnji strani listja in skozi katere trta diha, šopek »klasja«, ki rodi na tisoče in tisoče novega semena. Na enem samem listu pridela se več milijonov tega trosja. Kako hitro se torej bolezni množi, misli si lahko vsakdo. Veter prenese to trosje v kratkem času po vsem vinogradu in po vsej deželi. Kjer pride tros v vodo, požene koreninici in če najdeta ti trtno mladje, zabodeta se v vanje. Ko je enkrat koreninica v listu, lahko mu rečemo »adijo.« Spak ga gotovo vniči in naj škropimo list kolikor hočemo.

Da se ubranimo belezni, škropiti nam je torej še prej nego je pognal tros v mladje koreninico. Kako pa pomaga škropljenje? Modra galica je namreč kalečemu trosju najhujši strup. Samo znamnje, pa jo vniči! In znamnje modre galice nahaja se v vsaki rosi na škropljenem trsju, kajti raztopi se polagoma toda v dovoljni množini. Gorje torej trsju, ki ni škropljeno in ga je obiskalo trosje strupene rose! Zdaj se popolnoma razumemo, zakaj je treba škropiti čim ranije tem bolje.

Zadnji čas pokazale so nam tudi skušnje, kako je najboljšje škropiti. Poslušajmo!

Ko se je našlo v modri galici uspešno sredstvo proti strupeni rosi, škropilo se je z rastopino modre galice, v kateri je bilo na 1 hl vode 3 in tudi več kilov galice. Škropilo se je pa manjkrat, in sicer se je rabilo za pozno škropljenje večje množine galice nego za prvo. Sedaj se pa škropi z rastopino v kateri je na 1 hl vode k večjemu 1 kg galice. Mesto, da bi pa jemal za drugo, tretje škropljenje vedno več galice, vzame se nasprotno vedno manj. Zakaj to? Galica, ki jo potrosimo na listje rano, mora ga braniti peronospora mnogo dlje časa nego ona, ki jo potrosimo na pozno listje, ki vraste morebiti komaj meseca julija. Galica, ki jo pravilno napravimo, ne ožge nikdar listja in naj bo to še tako mlado in galica še tako jaka. Če rabimo gornjo množino galice, prihranimo si torej mnogo novcev, ki bi jih brezpotrebno potrošili. Jaz svetujem, naj se raztopi za prvo škropljenje 1 kg galice, za drugo $\frac{3}{4}$ kg, za tretje in četrto pa po $\frac{1}{2}$ kg galice na 1 hl vode. Samo tam, kjer je v letu mnogo dežja ki spere galico prej z listja, in je peronospora jako vdomačena, kakor n. pr. po Vipavskem, pričanja se škropljenje z bolj jako galico, n. pr. z 1 $\frac{1}{4}$ kg na 1 hl vode ter se za vsako bolj pozno škropljenje $\frac{1}{4}$ kg odvzame. Jaz sem škropil

že več let z 1 $\frac{1}{2}$ % galico in trte so ostale vedno zdrave. Lansko leto je ohranilo še celo trikratno škropljenje s 1 $\frac{1}{2}$ % raztopino trte zdrave. To je bil pa samo poskus in ne bi svetoval že sedaj škropiti z tako redko galico. Kolikokrat je treba škropiti, ravna se po potrebi, navadno se le redko kje škropi manj nego trikrat v letu. Prvikrat naj se škropi, ko je zrastle mladje za dobro pedenj (20-30 cm), v drugič naj se škropi hitro, ko so trte odevele in v tretje 3 do 4 tedne za drugim. Če bi se pokazala po tretjem škropljenju na kakem listu peronospora, poškropi naj se trsje še v četrto in če treba, še v peto.

Da trsja z galico ne oparimo, treba ji je primešati nekoliko vapna, ki galično kislino mori. Z lakmusovim papirjem, ki ga

dobimo v lekarni, zvemo najlažje koliko vapna moramo galici dodati. Ta papir spreminja barvo in sicer je v kislini rudeč, v lugovini pa plav. Galični raztopini dodati je toliko vapna, da preide barva na papirju, če kanemo manj, nekoliko iz rudečega na plavo. Seveda je treba raztopino prej dobro zmešati. Navadno se računi, da se dene nekoliko manj ugašenega vapna, nego galice v vodo. Vapno ne škoduje mladju toliko, kakor galica. Ono pa nima samo namena, da gasi galično kislino, marveč se tudi deloma z galico spoji in

zato zadržuje na listju, da se galica v rosi in na dežju prehitro ne raztopi. Pomniti pa je, da se ne sme raztopiti galice v vroči vodi, kar sem že večkrat opazil pri naših gospodarjih. Mesto vapna rabi se tu pa tam tudi soda, kar se pa ne priporoča.

Najboljše priprave za škropljenje so škropilnice. Delo z metlo ni posebno mnogo vredno, boljše pa je, nego nič. Škropilnica je več vrst in skušnja vsakega uči, katera vrsta je najboljša. Med drugimi priporoča se sedaj škropilnica »Syphonia«, pri kateri ni treba pumpati, ker sili že zračni tlak tekočino iz škropilnice. Delo se mora pa opraviti, kjer se tekočino zajema. Podoba kaže škropilnico in zajemanje tekočine. Nadaljni izvrstni škropilnici sta tudi »Vermorel« in »Austrija«. Da se škropilnica ne zagradi, naj se raztopina precedi, predno se vliva v njo.

Škropiti je tako, da zadene razstopina vsak, tudi skrit list. V redu škropi naj se zato vsaj po dvakrat. Listja pa naj se ne poliva preveč, marveč poprši naj se s tekočino samo toliko, da je ta podobna srednji rosi. V vročih popoldanskih urah prenehati je z delom, da se listje v solnčnih žarkih ne ožge.

H koncu naj omenim še, da se rabi zadnji čas že v prvi spomladi modro galico v podobi prahu zmešano z žveplom, kar neki dobro služi proti prvi bolezni, vzlasti na grozdju. Ali ima pa takoravnanje, ki je doma po gornji Italiji, v resnici prednost pred škropljenjem, pokazala bodo naslednja leta.

Št.

O poletnem oskrbovanju trtnega mladja.

Kakor je važna režnja in vežnja, da se trta dobro razvija ter obilo rodi, ravno tako važno je poletno oskrbovanje trtnega mladja. Ako pustimo, da raste vse mladje po svoji volji, dobimo v vinogradu pravo goščavo, a v takem vinogradu ne smemo seveda pričakovati ne mnogo in tudi ne dobrega grozdja. Osobito je potrebno mnogo dela z mladjem tam, kjer gojimo trto bolj nizko, kakor je navada po Štajerskem in Kranjskem. Pa tudi pri nas na Primorskem vpeljala se je zadnja leta nizka vzgoja in malo trtij se vidi več rasti v starih vrstah (plantah), katere niso v naših dneih, ko nam toliko sovražnikov trto zalezuje, v resnici za nobeno rabo. Nikakor pa nismo z onimi, ki mislijo, da tudi »latniki« ali »pergole« ne služijo več razmeram. O tem pa drugič!

Ker se torej trta sedaj tudi pri nas večinoma le nizko vzgaja, zato mislim, da bo dobro došlo, če povem tu dve, tri o oskrbovanju mladja, osobito pa še zato, ker sem se lansko leto v tisočih vinogradih prepričal, da je v ti stvari še mnogo poduka potrebno.

Spregovorim naj najprej o čiščenju mladja ali mandanju. Po nekod se manda že popje, ki niti ni pognalo. S takim ravnanjem

prihranimo trti mnogo moči, vendar odtržemo včasih tudi tako oko, ki bi je bolj pozno, ko bi videli njegovo pravo moč, morebiti ohranili. Pač pa se priporoča tako mandanje za še necepljeno ameriškansko trsje, kjer nam tudi na mladju ni mnogo izbirati. Rodno trsje manda se pa navadno še le tedaj, ko se je pokazal zarod. Čim bolj pozno se pa to delo opravi, tem bolj se trta šibi, zato se pozno mandanje ne priporoča.

Kako je treba mandati, odvisno je od trtne vzgoje. Zato je najbolje, da odpravljajo to delo isti delavci, ki trto režejo. Pred vsem paziti je na to, da dobimo za prihodnje leto dovolj krepek les, kajti le takšen nosi tudi krepko in rodno popje, a šele potem glejmo nato, da ohranimo na trti kolikor mogoče mnogo sadu. Da to dosežemo izbrati je najprej dve mladiki, ki se nahajata na lesu prejšnega leta, toda kolikor mogoče blizu trtnega debla. Če gojimo n. pr. trto na palec in napenjalec, kar je pri nas najbolj navadno, nahata se ti mladiki navadno na paleu. Pri vzgoji z dvema napenjalcema, sta navadno prvi mladiki, ki rasteta na njih. Da se ti mladiki krepko razvijeta, odtrgati jima je morebitne poganke, ki rastejo na njih ali blizu njih, ter ju potem privezati ob kol, da ju veter ne odlomi. Izbrati pravo mladiko je najtežje delo, kedar mandamo, zato naj ga vpravlja razumen mož.

Kar je drugega mladja, pušča se navadno samo ono, ki nosi grozdje. Le tedaj, če mislimo, da bi se trta preveč ogolila in bi zato lahko opešala, pustiti je tu pa tam še kaka mladika, četudi ne nosi zaroda. Tudi kedar je vzrastla trta previsoko in jo mislimo znižati, naj se skuša vzgojiti mladika na trtnem deblu, ki bo služila v prihodnjem leto za palec. Kjer se nam zdi mladje pregosto, odstrani naj se šibkejšje, če tudi je rodno.

Da bo dobivalo grozdje dovolj svetlobe in gorkote, odstranijo naj se vsi zakotni poganki. S tem delom ojačimo tudi na glavnih mladikah zraven stoječe popje, kar služi zarodu prihodnjega leta jako dobro. Tudi to mandanje opravljati je že takrat, ko je mladje še mehko in se rado lomi.

Ko smo trte očistili, kakor pritiče, priveže naj se vsaka mladika, ki ostane na trti ob kol ali ob žico. Žica, ki se raztegne kakih 40 cm vrhu napenjaleca, je najboljša in se zato povsod priporoča. Res, da nas stane nekoliko denarja, ker pa traja leta in leta, se nam vendar le dobro izplača. Če mladje privežemo, ni se nam bati vetra in toča škoduje v takem vinogradu mnogo manj. Pa tudi delo se tu lažje opravlja, grozdje boljše zori in trtne bolezni se z mnogo boljším uspehom pokončujejo nego v vinogradu, kjer raste mladje vse križem.

Mladje se lahko privezuje z ličjem (rafijo), pa tudi mokra slama, murvino ličje, trava itd. se lahko uporabljajo v ta namen. Paziti je pri tem, da se ne zavezuje trtnega lista. Če bi pustili vse mladje na trti, da raste naprej, dokler mu drago, izgubila bi mnogo moči in mi bi ne dosegli pravega namena, ki obstoji v tem, da pridelamo na trti samo dve krepki mladiki a poleg njih mnogo dobrega grozdja. Zato preščipnimo vse mladje nad tretjim, četrtem

ali kvečemu petim listom vrhu zgornjega grozda a mladju ne pustimo rasti dalje. Znano je namreč, da uporablja trta, če mladike prikrajšamo, redivne snovi za grozdje mesto za napravo mladega listja. Izkušnje so tudi pokazale, da 6 do 8 odraslih listov na eni mladiki popolnoma zadostujejo. S preščipanjem, ki se mora pa opravljati hitro, ko je dosegla mladika ono visokost, dobimo torej več in boljšega grozdja.

S prikrajševanjem mladik na napenjalec ne koristimo pa samo grozdju, marveč tudi mladikama, ki sta namenjeni za les prihodnjega leta. Teh seveda ne smemo krajšati, marveč privežeta se ob kol, da se bolj krepko razvijata. Vendar je dobro, če se tudi tema odstrani meseca avgusta, ko sta pričela leseneti, vrh ter se zabrani s tem nadaljno raščo. To delo ima namen, da se spodnje popje bolj močno razvije in les boljše zori. Prikrajšati pa se mora to mladje nad kolom, torej prav visoko.

S tem sem povedal v kratkih potezah najbolj potrebno. Nekaterim vinogradnikom ni bilo treba tega pisati, ker so delu že priučeni, teh je pa osobito v tržaški okolici prav malo. Želimo torej, da nismo pisali zastonj ampak da najdejo naše besede posnemalce. Kdor bo želel dobiti v letu nagrado za uzoren vinograd, imeti bo moral tudi mladje na trsju v pravem redu.

Št.

Porujavenje vina.

Porujavenje vina je jako navadna bolezen, ki se pojavlja skoro izključno v belem vinu. Ako tako vino pretočimo, ali ga pustimo v odprti posodi ali v kozareu, spremeni svojo barvo, in se skali; obenem izgubi tudi svojo lepoto in deloma tudi okus. Nikdo ga ne pije rad.

Uzrok, da vino porujavi so neke tvarine, ki se nahajajo v vinu raztopljene, ko pa pridejo s zrakom v dotiko, ločijo se iz njega ter vino ne samo zmotijo, marveč mu dajo tudi poseben jako neprijeten okus. Včasih lahko z očesom opazujemo, kako vino v kozareu od vrha počrneva. Posebno rad se prikaže ta pogrešek v vinu, ki smo ga dobili iz gnilega grozdja in če smo ga dlje časa pustili vreti na tropinah. V mokrih jesenih je porujavenje torej navadno. Če pustimo mošt dolgo na hlastinak ne izvleče iz njih samo jako mnogo čreslovine, marveč tudi gornjih tvarin, ki na zraku porujavé. Da se nahaja v grozdju ta tvarina, vidiš lahko sam, če pustiš izmaščene tropine na zraku. Nikdar ne ohranijo prejšnje barve, marveč vedno porujave.

Pa ne samo vino iz gnilega grozdja rado parujavi, marveč včasih tudi vino najboljših trtnih vrst in celo v najboljših letih.

Vodena, bolj kislá vina porujave nasprotno bolj po redkoma. V prvih vinih nahaja se namrveč več ekstraktnih tvarin, a poleg teh so tudi gornje, do sedaj ne še natanko preiskane tvarine.

Porujavelo vino se včisti sicer polagoma samo, vendar traja jako dolgo, da izgubi popolnoma motno barvo. Tudi okusa ne izgubi prav lahko.

Boljše, nego čakati, da bi se vino samo včistilo, je, če vino umetno čistimo. V ta namen se najboljšé uporabljá jajčja beljakovina ali sveža, dobro pretepena kri zdravih živalij. Beljakovina dveh, treh jaje, ki se dobro pretepe, precedi skozi platneno cunjú, v škafu z vinom dobro zmeša, da se vino dobro peni a to ostalemu vinu v sodu prilijc, zadostuje za 1 hl vina. Še bolj se priporoča, da vinsko posodo, v katero mislimo temu pogrésku podvrženo vino pretočiti, nekoliko zapuhamo z žveplom. Žveplena sokislina, ki se napravlja, kedar žveplo gori, gotovo ubrání porujavenje. Seveda se mora zapuhati prej nego je vino dobilo barvo.

Dasi vino tudi v najboljših kletih lahko porujavi, vendar nekoliko pripomoremo tudi sami, če se hočemo izogniti te neprijetne vinske bolezni. To je tudi naša dolžnost osobito zato, ker izgubi počrnelo vino na dobroti, katere ne doseže več, naj delamo ž njim kar hočemo.

V prvi vrstí naj se skrbi že ob trgatvi, da se obira gnílo grozdje od zdravega. Tako grozdje naj se nato hitro odtisne a mošt naj povre v sodu in ne na tropinah. Mlado vino iz takega grozdja je dobro nekoliko zapuhati z žveplom, vendar ne preveč, ker bi se lahko zaustavilo kipenje. Kdor hoče biti bolj previden, naj ne pušča tudi drugega navadnega mošta več nego 1 do 2 dni na tropinah.

Tudi sadno vino je podvrženo porujavenju. Isto kar je bilo povedano za pravo vino velja tudi za to.

K sklepu naj še opomnim, da vino včasih tudi počrni, kar pa ne prihaja od tvarin, o kakoršnih se je govorilo zgoraj, marveč od železa, ki se je spojilo z vinsko čreslovino. Razločevati je torej porujavenje in počrnenje vina.

Možina.

Črtice z mojega potovanja

po Tirolskem, gornjem Italijanskem, Francoskem, Nemškem in v Švici.

Píše: Fr. Gombáč.

(Konec.)

Predarelsko in Koroško.

Predarelsko, ki se razteza od nemške in švicarske meje do arlskega gorovja, je večinoma jako hribovit kraj a voznja je tod vendarle zanimiva. Vinogradarstva tod večinoma ni, mesto tega goji se pa bolj sadjarstvo, vendar tudi to ne prav mnogo. Ker je

tod mrzel kraj in so sami gozdovi ter pašniki, se ljudstvo najbolj bavi z gozdarstvom in živinorejo.

Pot iz Konstanca preko Feldkirchna v Inomost vodi čez arlski hrib ki je 1800 m visok a cesta leži 1700 m visoko nad morjem. Skozi hrib, pod cesto je 10 km dolg železniški tunel. Rad bi se vozil skozi ta tunel po železnici a ker sva s tovarišem sklenila, da se nočeva posluževati železnice iz Pariza do doma, vdarila sva jo po strmem hribu navzgor. Pozno v noč sva dospela na vrh, kjer sva našla k sreči gostilno, da sva mogla prenočiti. Čeravno je bilo šele konec avgusta, bil je na vrhu takov mraz, da me je po noči pošteno zeblo. Saj pa to tudi ni čuda, če je streljaj daleč večni sneg. Zima traja 7-8 mesecev in sneg zamete tudi po 4 m visoko.

Tod imajo navado, da puščajo živino v letu tudi celo noč na paši. Zjutraj in zvečer pride živina sama domov, da jo pomolzejo in da dobi nekaj krme, potem pa se gre spet past. Zvečer je lepo slišati, ko žvenkljajo s svojimi pod vratom privezanimi zvončki. Mirno gredo po cesti ena za drugo, in čudno se jim je zdelo videti v poznih urah tujega človeka, vozečega kolo — njim neznano pripravo.

V teh planinah in naprej proti Koroški so kakor rečeno, večinoma le gozdovi; njiv ni dosti a še te se nahajajo visoko v hribu. Posebno se to veliko na Brennerju opaza; človek bi ne mislil, da se more sploh v taki visočini kaj pridelati in da žito tu dozori.

Od Bruneck-a naprej proti Toblach-u, Innichenu, kjer se nahajajo jako lepa letovišča s krasnimi dvori, in v Pustertalski dolini se vidijo lepi, raztežni travniki in tudi prav lepa živina. Tudi poljedelstvo in sadjarstvo se tu v veliki meri goji.

Povsod tod sade sadno drevje kakor v Nemčiji in Švici ob cestah, kar se jako dobro sponaša. Tudi pri nas bi se moralo vpeljati to navado, ki je v resnici posnemanja vredna.

Dodatek: Ako pogledamo podrobneje opisane kraje, moramo reči, da nas Francija, Nemčija in Švica kar se pravi in skrbnega gospodarstva tiče, v marsičem in za mnogo prekosijo. Seveda igrajo tu veliko ulogo klimatične, gmotne in narodne razmere. Ves napredek, vse delovanje vničuje pri nas, žalibog, že preveč v kri in meso zajedena politična strast, narodno nasprotstvo in narodni boj, kar je ali bo poguba našemu gospodarstvu.

Da pa drugi narodi v gospodarskem oziru mnogo bolj napredujejo, da najo njim koristne stvari bolje izkoristiti kakor mi, leži v tem, ker ljudstvo rado posluša dobre nauke, se po dobrih in drugod že izkušenih vzgledih ravna, več čita in se uči že v mladosti gospodariti in hraniti.

Kako pa pri nas? Strokovne liste le malokdo čita, kmetijske šole malokdo obiskuje, pouk v kmetijstvu se le redkokedaj sliši a praktični vzgledi so ravno tako pičli. V naših ljudeh pa vlada tudi nek poseben konservatizem in le težko se dajo čemu odpovedati; vsak se smatra za najbolj učenega in če tudi vidi pri sosedu kak uspeh, mu ne gre v glavo, da bi moglo res drugače biti, nego mu njegovi možgani pravijo.

V naših ljudeh vlada tudi neka posebna zavist; drug drugemu ne privošči ničesar. Če je kdo delaven in skrben, pa se že slišijo opazke: »Glej ga, misli da bo vedno živ!« Če ima kdo slučajno kaj denarja, in žrtvuje tega bodisi iz veselja do kmetijstva, bodisi z namenom, da bi sosede do dobrega spodbudil, že ni nekaterim prav, če se mu njegovo dobro delo obnese, veseli jih pa, če mu spodleti. Če gledajo soseda, ki dobro napreduje in se mu zato boljše godi, pa se čuje kako govori iz njih zavist in če si je varčen gospodar kaj prihranil, pa že mislijo, da je denar kje ukral ali pa je koga ogoljufal. Takšni smo! Toda bratje, ne tako dalje! S tem ne zidamo ampak podiramo!

V drugih krajih gredo ob nedeljah sosed k sosеду, se lepo pogovarjajo o tem in onem, pregledujejo svoje stvari in če se jih naposled zbere več skupaj, gredo k onemu, ki vživa med njimi največje zaupanje in je v strokovnih stvareh najbolj izobražen, ter mirno poslušajo kar jim ta svetuje ali pa kar jim iz listov čita.

Kmetijstvo je dandanes res jako težavna stvar; vzdrževati se da le še z velikimi stroški; a kdor razume s kmetijstvom pravilno ravnati, se more vendar-le še opomoči.

Ne malo se greši v tem oziru tudi v ljudskih šolah, ker se mladi deci ne veepa nikakega veselja do kmetijstva. Ljudske šole bi morale imeti vzgledne vrtiče ter knjižnice pristopne tudi občinarnjem, tu naj bi bili na razpolago razni strokovni in tudi drugi listi ter strokovne knjige. Te bi ljudstvo gotovo prav rado prebiralo, če že ne med tednom, pa ob praznikih. S tem, da bi se ljudstvo tako izobraževalo, bi znalo tudi boljše misliti in bi se ne dalo od vsakega škodaželnega človeka in za vsako njemu škodujočo reč pregovoriti.

Stanje kmetovalčevo izboljšujejo tudi dobri poslanci. Ako bi znalo ljudstvo misliti, bi volilo le take osebe za svoje zastopnike, od katerih vè in je prepričano, da bodo zastopali njegove koristi.

Tudi kmetovalci tržaške okolice bi lahko, ako bi umeli zemljo pravilniše izkoristiti, boljše vshajali, kajti Trst je velik in tam se vsak pridelek lahko in dobro v denar spravi.

Neverjetno je, kako znajo kmetovalci drugih krajev svoja blizu mest ležeča posestva izkoristiti! Že iz malega zelenjadnega vrta, se cela družina živi. Pri nas pa imajo zelenjadni vrt, vinograde, sadno drevje, živino itd., pa še jim gre trdo. Ganimo se in naše razmere se gotovo izboljšajo!

Gospodarske drobtinice.

Gnojenje z umetnimi gnojili vpeljuje se dandanes vedno bolj v naše gospodarstvo. Z umetnimi gnojili damo zemlji one snovi, katere rastlina najbolj potrebuje. S takim gnojenjem lahko izdatno povečamo pridelke in če jih pravilno uporabljamo izplačajo se s

zlatimi obrestmi. Škoda je le, da imajo naši ljudje še vse premalo uma za taka gnojila. Ker pride včasih tudi najboljši gospodar v zadrego, koliko gnojil je treba dati vsaki rastlini, zato podamo tu kratke podatke, ki povejo, koliko posameznih gnojil, ki so sedaj v rabi, se navadno uporablja. Seveda je povedano tu samo v velikem okvirju, v katerem se lahko gibljemo, in sicer velja množina za en hektar, ki je enak 10.000 m² ali 1³/₄ orala.

Vinska trta: 100 do 200 kg čilskega solnitra, 200 do 300 kg kajnita in 250 do 300 superfosfata ali pa: 100 do 200 kg čilskega solnitra, 150 do 200 kg kalijeve soli in 300 do 600 kg Thomasove žlindre.

Travniki in deteljišča: 300 do 600 kg Thomasove žlindre, 150 do 200 kg kalijeve soli.

Žito in turščica: 150 do 250 kg čilskega solnitra, 150 do 200 kg kalijeve soli, (300 do 400 kg Thomasove žlindre mesto te tudi 200 do 300 kg superfosfata).

Krompir: 200 do 300 kg kalijeve soli, 100 do 200 kg čilskega solnitra, 300 do 400 kg Thomasove žlindre.

Gnojila, ki so na prvem mestu, imajo za dotične rastline največi uspeh.

Da gumijevi trakci ne pokajo, oviti jih je s cigaretnim papirjem. S tem, da se papir nekoliko oslini, ni treba ga niti vezati ter varuje gumijo na trti jako dolgo. Mesto tega papirja se rabi lahko tudi štanjlov papir (v kakoršnem je zavita čokolada). Trtno listje ni dobro za ovijanje gumije, ker se skrivajo sèm različne žuželke, ki hodijo od tu žret na mlado listje. Ptiči, kateri žuželke zalezujejo, odlomijo prav pogostoma cepič.

Zakotne poganke na zeleno cepljenih trtah je treba večkrat obirati, da se plemeniti mladeč boljše razvija. Ne sme se pa pri tem delu odstraniti listja na podlagi, ker bi potem podlaga premalo zrejala in bi trta lahko v prvi, lahko pa tudi v drugi, tretji zimi na dotičnem mestu pozeblala. Na takih trtah požene mladeč spomladi 1—3 cm dolgo mladje a potem se posuši, ker ne dobiva več snovi iz zemlje.

Ali je treba prej žveplati ali škropiti? Tako me večkrat sprašujejo naši vinogradniki. Ker se zamore škropiti še le tedaj, ko je nekoliko listov že razvitih, zato se žveplanje prej opravlja nego škropljenje. Žveplati je treba hitro, ko je zraslo mladje 10 do 15 cm visoko, kajti sedaj se nahaja v vinogradu najmanj kali te bolezni, katere lažej zamorimo, nego potem, ko se je bolezen že razvila in razširila. Žveplati je ob lepem vremenu, če je nekoliko rose ne dé nič, ne sme se pa žveplati v veliki rosi. Tudi naj se ne trsja z žveplom kar posipa, kakor se tu pa tam vidi, marveč samo v toliko, da je trta nekoliko žveplom oprášena. V nasprotnem slučaju se trta lahko ožgè.

Zatirajte črnega rilčkarja! Saj ga poznate malopridneža, ki spi po dnevu v zemlji pod trto ali pa skrit kje v senci, po noči pa opravlja svoje požrešno delo na trtnem listju. Črn je, brazdast, ima trjlonu podoben rillec in pravimo mu tudi trtni kukec ali po-

latinski *Otiorrhynchus sulcatus*. Trto včasih tako ogloda, da sama sebi ni več podobna. Še celo hruško je blizu Trsta tako obdelal, da ni ostalo na nji ni enega celega lista. Še večo škodo, kakor rilčkar na trtnem listju, dela ličinka na trtnih koreninah, katere objeda. Nam vinogradnikom bodi torej ta črni gospod neodpustljiv sovražnik. Zatirajmo ga, kakor moremo in znamo. Najboljše pomagalka so nam kurecina, osobito pičle, ki jih spustimo v vinograd. Nemamo pa kuretine, moramo rilčkarja sami loviti. Ako denemo pod trto smokvin (figov) list, pod katerega se požeruh rad vleže spat, najdemo v jutro tam več takih grešnikov, ki se bojijo svetlobe. Namesto smokvinga lista, denemo lahko tudi drugačen širok list ali pa tudi kako krepo (grudo) zemlje.

Pokončujte grozdnega sukača ali kiseljaka! Lansko leto napravljala je ta gosenica na mladem zarodu, katerega zaprede in oglada, veliko kvara. Osobito na visokik trtah (na latnikih) je te zalege vse polno. Še večo škodo nego sedaj, dela v jeseni na grozdju, ko se prikaže v drugič. Zarija se namreč iz jagode v jogodo tako dolgo, da požre skoraj ves grozd. Videl sem latnik, na katerim je vničil ves pridelek. Njegovo kvarno delovanje omejimo, če golazen že sedaj, ko se prikaže na zarodu, lovimo in mečkamo. Kjer je grozdič zapreden, tam iščimo gosenico.

Vinska pršica. (*Phytophus vitis*) se imenuje jako majhna živalica, ki živi na trtnem listju. Kamor se vsede, se list nekako nagubanči in požene na spodnji strani nekake rujavkaste dlake. Če ga ni preveč, listju ne škodi mnogo. Ker mislijo mnogi, da je to peronospora, povedano naj bo, da je peronospora bolj bele barve, podobna plesnju in se pokaže na spodnji strani navadno najprej ob listnih rebrih ter lista ne nagubanči.

Birsa ali zavrelka je najhujša bolezen na vinu. Pouzročajo jo neke glive, ki se nahajajo vzlasti v drožju. Zato se vina, ki se niso pretakala, najrajši zbirsijo. Kdor ni še vina v drugič pretočil, opravi naj brž to delo. Da se vino začne birsiti, spozna se na tem, da se vzdiguje iz njega nek mrak ter začnenja vino barvo in okus spremenjati. Tudi kislina se v vinu vedno manjša. Vino se dá rešiti samo od početka, če se ga segreje ali pasterizira. Segrevati pa se mora samo na 60° C in sicer v zaprti posodi, kjer ne pride vino s zrakom v dotiko ali pa v steklenicah, ki se jih dene v gorko vodo. Bolezen se tudi zadrži, če se vino pretoči v dobro z žveplom zapuhano posodo. Če se je vino popolnoma zbirsilo, ni za drugo, nego da ga izlijemo v potok.

Žveplanje vinske posode. Da se vinska posoda ohrani zdrava, jo je najboljše zapuhati z žveplenim dimom. Ko se je posoda odralila, koj naj se čisto opere ter če mogoče nekoliko osuši ali pa vsej ocedi. Nato se vzame po potrebi ena ali več žveplenih treščic, kakoršne se dobijo v mesnih mirodilnicah, ali pa se jih lahko tudi sami pripravimo, nabode se na kljukico iz žice, prižge, ter obesí pri vehi v sod. Tu naj gori tako dolgo, dokler je sod z dimom poln. Ker kaplja vroče žveplo na dno posode, katero lahko tudi zažge, dobro je pritrditi h gornji kljukici orehovi lupini podobno kositerjevo

posodico, kjer se rastopljeno žveplo zbira. Še boljše so za tako delo manjše kositerjeve peči, v katerih se žveplo, zažge a dim gre po posebnem dimniku, ki se zaključi navzdol in katerega se vtakne pri verhi v sod. Ko je sod z dimom napoljen se dobro zamaši in shrani.

Pozeble trte. Radi letošnje hude zime, pozeble je neizrečeno mnogo trtij. Ker poženejo pozeble trte od zadaj nove poganke, odreže naj se odmrzli del gladko vrhu teh, poganke pa naj se privežejo ter lepo vzgojijo. Prihodnje leto dali bodo lahko mnogo grozdja.

Žutica ali bledica prikazuje se letos vzlasti na trtah, ki so cepljene na riparijo sauvage in drugih riparijinih vrstah. Urok je vapnena zemlja, ki ti trti ne ugaja, deloma pa tudi mokro vreme. Ta bolezen vniči lahko celi vinograd. Proti žutici se priporoča škropljenje z železno galico. Ko nastopi bolj gorko vreme navadno tudi žute trte ozelene. Stare trte niso ti boleznim podvržene kakor mlade. Najboljše prenaša vapneno zemljo ameriška trta berlandieri, za manj vapneno je pa tudi rupestris monticola jako dobra.

Vinska klavzula. Poročilo odseka glede odprave vinske klavzule za vvoz italijanskih vin, o katerem smo govorili v zadnji št., prišlo je včeraj 14. t. m. v državni zbor ter je bilo sprejeto z veliko večino. Čemo videti, kaj bo naredil trgovinski minister, kateremu ni bilo nič prav vseč, da se je o ti stvari že razpravljalo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 12. J. K. v Šmarjah. Imam dva sodčka, ki dišita po plesnobi (mufi). Ali bi jih mogel očistiti z žvepleno kislino in koliko kisline je treba?

Odgovor: Za čiščenje plesnive posode rabi se žveplena kislina z dobrim uspehom in sicer na sledeči način: Za vsak hektoliter vsebine raztopi se približno v 1 l vode 30 g klornega vapna. Ta raztopina vlije se v sod a prilije se ji še 30 g žveplene kisline. Nato se sod dobro zatakne in nekolikokrat prevrne. V sodu se razvija sedaj klor, kateri plesnobo zamori. Za nekoliko ur opere naj se sod še z vrelo vodo, kateri se je dodalo nekoliko sode. Vroča voda naj se pusti več časa v sodu, ki se ga obrne na veho, da para ne uhaja. Nato naj se napolni sod z navadno vodo, a pusti naj se jo nekoliko dni v njem, da povleče iz lesa plesnjev duh, ako ga je še kaj ostalo v njem.

Vprašanje 13. J. K. v Šmarjah. Na vrt sem presadil zgodno zelje (vrzote), katero mi neke male svetločrne živalice pikajo. Kako bi ga obvaroval te zalege?

Odgovor: Najbolj pogosto se nahajajo pri nas na mladem zelju neki mali hrošči z imenom rumenoprogasti bolhač (*Haltica nemorum*) in zelski bolhač (*H. oleracea*). Ker delata tudi ta dva po zelju nekake pike, je gotovo eden ali drugi med njima tudi vaš gost. Podobna sta si v životo, kvaru in življenju, zato se na isti način preganjata. Pred vsem je treba znati, da jima vlaga in senca ne ugaja, za zelje rabimo torej v prvi vrsti vlažne prostore. Sredstev proti njima je več, za nobeno pa vam ne jamčimo, da je tudi v resnici uspešno. Nekoliko bodo najbrže vsejedno koristila, če jih rabite. Najbolj se priporoča prašiti rastline rano v jutro, dokler je še rosa s prahom iz kurjega ali pa konjskega gnoja, s pepelom in slednjič z vapnenim prahom, ki se ga dobi iz živega vapna, če se to nekoliko z vodo poskropi. Okolo Pazina sejajo zelje n. pr. k cesti, kjer podi cestni prah te požeruhe od zelja. Tudi žaganje namočeno v vročem kotranu in potrošeno okoli posamezne rastline neki odganja bolhača. Jako veliko škode dela na zelju tudi ličinka te živalice, ki živi v notranjem delu listja. Vrh tega se prikaže ta grdoba večkrat v letu.

Vprašanje 14. J. K. v Šmarjah. Imam hruško, ki že tri leta zaporedoma bujno cvete a sad vedno odpade. Rad bi izvedel vsaj, kakšne vrste je. Kaj mi je torej storiti, da obdrži sadež?

Odgovor: Uzrokov, zakaj odpada mlado sadje z drevesa je jako mnogo, in težko vam je zatorej v tem svetovati. Najbolj pogostoma odpada mlad sadež, ako je bilo ob cvetu slabo in mrzlo vreme, da se ni mogel oploditi, ako ne dobiva drevo dovolj svetlobe in gorkote, ako mu zemlja in lega ne ugaja, ako je drevo slabe vrste in boleha, ako prebujao raste itd. Posebno slabo se razvija mlad sadež tudi tedaj, ako premanjkuje zemlji fosforne kisline. Že večkrat sem opazil, da tu pa tam drevo blizu stranišča ali gnojišča, kjer dobiva mnogo dušika a malo fosforne kisline, slabo rodi. Da so lahko tudi različni škodljivci slabemu obrodivanju krivi, ni treba praviti. Pravi uzrok bi vam lahko povedali po dolgem opazovanju. Ako pa bolezní uzroka ne znamo, ne znamo ji tudi zdravila.

Vprašanje 15. M. J. G. Tržišče. Pri nas dela na sadnem drevju veliko škodo gosenica zemljemerka, ki je začetka $\frac{2}{3}$ cm dolga, rujava in gola ter vničuje spomladi sadno cvetje. Kako bi se ta mrčes najlažje zatrl?

Odgovor: Mrčes, katerega vi mislite, bo najbrže, gosenica malega zmrzlikarja ali pedica (*Geometra brumata*), ki je v resnici med vsemi gosonicami najbolj škodljiva. Letos je vničila tudi po Primorskem, zlasti okolu Trsta jako mnogo sadja. Najboljše se ubranimo temu nepridrežu, če ovijemo v jeseni s papirnim širokim trakom v podobi kolobarja drevesno deblo a ta papir potem namažemo s kotranom. Ker nima metuljeva samica perutnic, mora lesti peš po deblu, da odloži na drevesnih vejah svoja jajčica. Ko koraka preko papirnega traka, vlovi se v kotranu, od koder ne more ne gor, ne dol. Tudi je dobro, da se zemlja pod drevesom v jeseni prekopa, da se ličinka bolj globoko v zemljo zarije, na kar

potem ne more metulj tako lahko iz zemlje. Jako dobro služi tudi vapno, ki pomori gosenična jajčica, če se deblo in veje z njim pobelijo.

Vprašanje 16. M. J. G. Tržišče. Radi velikega dela nismo mogli vseh v zeleno cepljenih trtij pogrubiati. Nekateri trdijo, da je to trti škodljivo ter zabranjuje raščo. Ali je kaj resnice na tem?

Odgovor: Vsekako je najbolje, da se visoko cepljena trta že prvo leto po cepljenju pogruba. Ako ni moči izvršiti dela že v jeseni, je tudi spomlad za pogrubevanje še dobra. Ker se ne sme puščati na divjaku mladik, ostane ta nekoliko tanša, največo izgubo pa imamo s tem da nam da nepogrubana trta prvo leto mnogo manj pridelka nego ga bi dala pogrubana. Tudi se v drugem letu težje okoreniči in ker ji moramo divje poganke večkrat obirati, trta tudi nekoliko ošibi. Vse to je seveda več ali manj odvisno od tega, kako visoko so trte cepljene.

Vprašanje 17. M. J. G. Tržišče. Kako in kedaj se cepijo vrtnice (rože). Z okulacijo se doseže malo, ker poganeč mnogo-krat pozebe.

Odgovor: Nam še vedno najbolj ugaja okulacija. Če vam plemeniti poganki v zimi pozebajo, ne smeste cepiti na živo, marveč na speče oko, katero skoro nikdar ne pozebe v naših krajih. Vrtnice se pa tudi dajo cepiti kakor vsako sadno drevo s kopulacijo, za kožo, v razklad itd. Tako cepljenje opravlja se seveda v prvi spomladi a cepiče rezati je najboljše sproti.

Vprašanje 18. M. J. G. Tržišče. Ali so vinski strokovnjaki v resnici iznašli neki prašek, s katerim se zatre obenem grozdna plesnoba in strupena rosa na trti?

Odgovor: Zadnja leta se je pričelo rabiti v ta namen žveplo zmešano z modro galico. Navadno je v ti zmesi 5% modre galice. Ta zmes pa služi samo proti prvi bolezni vzlasti na mladem grozdju. Ali se sponese, videli bomo v nekih letih.

Vprašanje 19. M. J. G. Tržišče. Jeli žveplenokisli vapnenec dobro sredstvo za čiščenje vina in koliko ga je treba? Pri nas se namreč ne dajo mnogokrat rabiti druga čistila kakor žolicea ribji klej i. t. d.

Odgovor. Žveplenokisli vapnenec ali malec rabil se je kot vinsko čistilo osobito pred nekolikimi leti za italijanska vina, ki so prihajala v Avstrijo. Sedaj ne čisti nikdo več vina z malčnim prahom, ker se spremeni v vinu v vinskokisli kamen in žveplenokisli kalij, kateri ostane v vinu in je kolikor toliko zdravju škodljiv. Tudi se ne sme točiti vina, ki ima v litru nad 2 g žveplene kisline. Ako vam gornja čistila ne delujejo, morete se posluževati kaolina ali španske gline, tudi precejanje (filtrizacija) služi vam lahko dobro v takem slučaju.

Našim vlnogradnikom se naznanja, da ima kmetijska družba večje množine žvepla, modre galice in gumijevih trakev na razpolago. Kdor se misli naročiti, naj se oglasi v uradu via Geppa št. 14. Žveplo (najboljše) oddaja se po 14 K 40 h; modra galica s 90.08% preiskane čistote po 62 K kvintal; gumijevi trakci, jako trpežni po 20 K kilogram.

RODOLJUBI!

Širite vinarski in vrtnarski list, ki je edini slovenski v teh strokah in obenem najcenejši vsega slovenskega časopisja

Najboljše stiskalnice za grozdje

Stiskalnica za grozdje.

in OLJKE so naše stiskalnice „**HERKUL**“ najnovejšega in najboljšega sestava z dvojno in nepretrgano pritiskalno močjo; z jamčeno najboljšo delovanje, ki prekaša vse druge stiskalnice.

Najboljše auto- Automatična škropilnica.
matične patentovane škropilnice „**SYPHONIA**“

ki delujejo same od sebe, ne da jih bilo treba goniti. Mlini za grozdje sadje in oljke s združeno robkalnico za grozdje, stroji za sušenje sadja in drugih vegetalnih, življenskih in mineralnih pridelkov.

Stiskalnice za seno, slamo itd. na roko. Mlatilnice za žito, čistilnice, rešetalnice. Slamoreznica, ročni mlini za žito v raznih velikostih in vsi drugi stroji za poljedelstvo. Izdeluje in pošilja edino le tovarnarji

P. H. MAYFARTH & Co.

e. in kr. izklj. privilegovana tovarna za poljedelske in vinske stroje.

☛ Dunaj II./1. Taborstrasse št. 71. ☛

Odlikovani v vseh državah svetá z nad 450 zlatimi in srebrnimi kolajnami in pohvalnimi pismi. Ceniki z mnogoštevilnimi pohvalnimi pismi brezplačno.

Razprodajalci in zastopniki se iščejo povsodi, kjer še nismo zastopani.

☛ Čuvati se pred ponarejanjem. ☛

Doktorja pl. TRNKÓCZYJA

že mnogo let izvrstno preskušena zdravila, redilna in dietetična sredstva, priporočena v stotinah zahvalnic, priporoča in razpošilja

lekarna Trnkóczy v Ljubljani, Kranjsko.

Najceneje se dobivajo, če se naroča po pošti v tej lekarni, odkoder se ta zdravila vsak dan takoj pošiljajo na vse strani sveta s povratno pošto s poštnim povzajem, tudi celo samo en komad z natančnim rabilnim navodilom.

Za štedilne gospodinje, dojenčke, nervozne, okrevaljoče, otroke, slabotneže, malokrvne, bledične, za vsakega bolnika, sploh za vsakega se namesto breznočene, razdražujoče kave in ruskega čaja **Doktorja pl. Trnkóczyjev**

Kakao sladni čaj priporoča kot tečno, krepilno zdravilo in najceneje hranilno sredstvo. Bolje kot sladna kava. Zavojček (1/4 kile vsebine) 40 h, 14 zavojčkov samo 5 K.

Dalje se priporoča: Doktorja pl. Trnkóczyja

Želodečne kapljice. Izobno sredstvo za želodec. Deluje pomirjujoče, krepilno, bolest utešujoče, ter vzbujaajoče, čisti želodec in pospešuje prebavo. Steklenico 40 h, pol tucata 2 K.

Kroglice, odvajalne, želodec čistilne. Odvajajo blato brez vseh bolečin, kakor se to čestokrat pripeti pri drugih kroglicah. Ubranjajoče je to sredstvo zoper bolezni, ki morejo nastati vsled zapehe, napejanja itd. Škatla 42 h, šest skatlic 2 K 10 h. — **Pocukrene kroglice.** Škatla 80 h, tri škatle 2 K.

Prsni, pljučni in kašljev sok ali zeliščni sirup, prirejen z lahko raztvarljivim apnenim železom, utešuje kašelj, raztvarja sliz, lajša bol in kašelj, vzbuja tek in tvori kri. Steklenica 1 K 12 h, pol tucata 5 K.

Drgnilni ali **uđov cvet** (**Gichtgeist**) priporočljiv je kot boli utešujoče, lajšajoče drgnenje v križu, rokah in nogah, kot novo poživljajoče drgnenje po dolgem hođu in težkem delu. Steklenica 1 K, šest steklenic 4 K 50 h.

Varstvena znamka.

Tinktura za kurja očesa, preskušeno

sredstvo proti bolestnim kurjim očesom, bradavicam, roženici, žuljem in ozeblinam. Ima to veliko prednost, da je treba s priloženim čopičem bolno mesto zgolj namazati. Steklenica 80 h, šest steklenic 3 K. 50 h.

Ker je vedna skrb p. n. ekonomov, poljedelcev, živinorejcev itd. obrnjena na vzdrževanje zdrave in krepke živine, opozarjamo iste posebno na doktorja pl. Trnkóczyja redilne pripravke za živino.

Doktorja pl. Trnkóczyja

Živinski redilni prašek za notranjo rabo pri kravah, volih in konjih. Ze blizu 50 let z najboljšim uspehom uporabljavan, kadar krave nočejo žreti, in da se zboljšuje mleko. Zavojček z navodilom glede uporabe 1 K, 5 zavojčkov samo 4 K.

Praščičji redilni in krmilni prašek. Varstveno in dietetično sredstvo za prašice. Za notranjo rabo, služi za tvorbo mesa in tolsčice. Zavojček 50 h, pet zavojčkov samo 2 K.

Varstvena znamka.

Pozor! Želi kdo samo eden kos teh sredstev, pošlje se mu tudi omenjeni eden kos takoj s poštnim povzajem.